

**MAWANZI NDOMBE Cesar, *Das symbolische Denken als Schlüssel zum Verständnis der negro-afrikanischen (Bantu-) Weltanschauung. Eine religionsphilosophische Deutung im Anschluss an die Kulturphilosophie Ernst Cassirers*, Peter Lang, Frankfurt am Main 2008, ss. 420, ISBN 978-3-631-58531-3.**

Książka w swej treści jest modyfikacją rozprawy doktorskiej obronionej przez Autora w 2007 roku w Wyższej Szkole Filozoficzno-Teologicznej „St. Georgen” we Frankfurcie nad Menem. U podstaw tytułu „Symboliczne myślenie jako klucz do zrozumienia negro-afrykańskiego (Bantu-) światopoglądu” leży wyjściowa hipoteza, że jedynie poprzez symbolizm myślenia afrykańskiego ludu Bantu można zrozumieć ich życie, religię oraz kulturę. Tym samym dr Mawanzi pragnie wykazać, że symboliczne myślenie buduje konstytutywną strukturę kultury i religii ludu Bantu, która to struktura umożliwia w kulturze Czarnej Afryki adoptować

i na rodzimy sposób doświadczać Ewangelię o ukrzyżowanym Jezusie z Nazaretu. Pomocą w prowadzeniu badań była dla Autora teoria symbolu wypracowana przez filozofa Ernsta Cassirers'a. Ta filozofia służy jako hermeneutyczna rama studium Mawanzięgo. Centralne znaczenie w filozofii Cassirers'a przypisywane jest kategorii symbolu jako ważnemu wyznacznikowi rozumienia siebie i świata. Cassiersowi udało się opisać człowieka jako *animal symbolicum*. Według tego autora, my wszyscy pojmujemy rzeczywistość tylko jako już wcześniej zaprogramowaną, tzn. uwarunkowaną kulturowo. Mawanzi próbuje w świetle Cassirerowskiej filozofii kultury zwrócić uwagę tak na bogactwo symboli, jak i na różnorodność religijnego dziedzictwa czy tradycji ludów żyjących na południu od Sahary. Dysertacja rzuca również światło na stosunek chrześcijaństwa do religii niechrześcijańskich na przykładzie religijności ludów Bantu.

Na rozprawę składają się: Wprowadzenie (s. 13-25), część A – *Szkice afrykańskiej filozofii religii w perspektywie teorii form symbolicznych Ernsta Cassirers'a* (s. 27-123), część B – *Podstawy religii Bantu* (s. 125-302), część C – *Związek afrykańskiej kultury z chrześcijańską wiarą: relacja między religią a kulturową tożsamością* (s. 303-351), część D – *Rozważania końcowe i systematyzujące* (s. 353-372). Podkreślenia godny jest olbrzymi spis literatury (s. 377-420). Wyszczególnione są nie tylko dzieła Cassirersa, ale także opracowania jego myśli (s. 378-392). Zebrane zostały również pisma, których autorami są dwaj afrykańscy teologowie: Vincent Mulago Gwa Cikala Musharhanina i John Samuel Mbiti. Pozostałą literaturę – oprócz dokumentów Nauczania Kościoła – stanowi literatura pomocnicza.

Badania pozwoliły Autorowi stwierdzić, że na Czarnym Kontynencie mamy do czynienia z gwałtownymi przeobrażeniami mentalności społeczeństw. Zmiany powodowane są głównie postępowaniem cywilizacyjnym i rozwojem nauk przyrodniczych. Nowa jakość myślenia rodzi nową filozofię życia. Postęp czasu i socjalne przemiany wpływają negatywnie na przekonywującą moc rzeczywistości religijnych, chociaż widoczne też są pozytywne trendy. Okazuje się, że tradycyjne religie mają też wewnętrzną moc przeobrażania siebie i szeroko pojętej kultury. Wpływają one na nowy kształt kultury, która poważnie traktuje „znaki czasu”, uwzględniając konstelacje socjologiczne, polityczne i gospodarcze. Jeżeli nawet współczesna afrykańska kultura w wielu wymiarach traci swoją tożsamość, ponieważ porzuciła pewne formy dawnego stylu życia, to jednak wciąż silna pozostaje w niej potrzeba zakotwiczenia we własnej historii i tradycji.

Piotr Jaskóła (Opole)